

Straffetilsagn og straffeprosessloven § 92 (2)

En vurdering av forholdet mellom løfteforbudet i straffeprosessloven § 92 (2) og bindende tilsagn om påtalemyndighetens straffepåstand.

Veileder: Førstestatsadvokat Arnt Angell

Kandidatnr: 153578

Leveringsfrist: 17.12.2007

Til sammen 10136 ord

16.12.2007

Innholdsfortegnelse

<u>1</u>	<u>INNLEDNING</u>	<u>1</u>
1.1	AKTUALITET – PROBLEMSTILLING	1
1.2	AVGRENSNING	2
1.3	LEGISLATIVE HENSYN	2
<u>2</u>	<u>LØFTEFORBUDET I STRAFFEPROSESSLOVEN § 92 (2)</u>	<u>5</u>
2.1	BESTEMMELSENS VIRKEOMRÅDE	5
2.2	ORDLYDEN I STRAFFEPROSESSLOVEN § 92 (2)	5
2.3	PÅTALEINSTRUKSEN § 8-2	6
2.4	GRENSEN MELLOM OPPLYSNINGER OG LØFTE.	7
2.5	LØFTEFORBUDETS FORMÅL	8
2.6	FORELØPIG OPPSUMMERING	10
<u>3</u>	<u>STRAFFELOVEN § 59 (2)</u>	<u>11</u>
3.1	INNLEDNING	11
3.2	VIRKEOMRÅDET TIL STRAFFELOVEN § 59 (2)	12
3.3	ORDLYDEN I § 59 (2)	12
3.4	FORMÅLET BAK § 59 (2)	13
<u>4</u>	<u>FORHOLDET MELLOM LØFTEFORBUDET OG STRAFFELOVEN § 59 (2)</u>	<u>17</u>
4.1	MOTSTRIDENDE HENSYN	17
4.2	HENSYN BAK LØFTEFORBUDET	17
4.3	HENSYNET TIL Å ØKE ANTALL TILSTÅELSER	18
4.3.1	INNLEDNING	18
4.3.2	RT-2007-616	18
4.3.3	RT-2005-1453	21
4.3.4	HØRINGSNOTAT OM HURTIGERE BEHANDLING AV STRAFFESAKER	22
4.3.5	RIKSADVOKATENS RUNDSKRIV OM TILSTÅELSESREBATT	26
4.4	TILSTREKKELIG RETTSGRUNNLAG - LEGALITETSPRINSIPPET	27

5	<u>AVSLUTNING</u>	30
5.1	ENDELIG VURDERING	30
5.2	VILKÅR FOR STRAFFETILSAGN	32
5.3	LØFTEFORBUDET OG HØRINGSNOTATET OM HURTIGERE BEHANDLING AV STRAFFESAKER	33
6	<u>REFERANSER</u>	34

1 Innledning

1.1 Aktualitet – Problemstilling

Straffeprosessloven § 92 (2) setter forbud mot bruk av løfter i avhør. Problemstillingen for oppgaven er om løfteforbudet stenger for at påtalemyndigheten inngår avtale med siktede om hva straffepåstanden skal gå ut på når siktede tilstår.

En ordning der siktede og påtalemyndigheten forhandler om straffenivå har klare likhetstrekk med det amerikanske systemet med plea bargaining. Slike ordninger har tidligere blitt ansett å være uforenelig med norsk rett. Som Andenæs skriver i sin lærebok i straffeprosess: ”Forhandlinger etter mønster av amerikansk plea bargaining ville være i strid med norske rettsprinsipper”.¹

Det er likevel på det rene at slike forhandlinger forekommer. Fra rettspraksis er avgjørelsene inntatt i Rt-2005-1453 og Rt-2007-616 sentrale. I begge sakene var det avgitt skriftlige tilsagn om straffepåstand i forbindelse med tilståelse fra siktede. På bakgrunn av disse sakene har Riksadvokaten uttalt at det ”... ikke knytter seg betenkeligheter til at påtalemyndigheten avgir tilsagn om straffepåstand.”² Men Høyesterett har ikke behandlet spørsmålet om slike avtaler vil være i strid med løfteforbudet i straffeprosessloven § 92 (2) og dermed ulovlig fremskaffet bevis. Det er dette som er tema for denne oppgaven.

Straffetilsagn vil i den videre fremstillingen brukes som kortform for bindende tilsagn fra påtalemyndigheten om hvilken straffepåstand som skal nedlegges.

¹ Johs. Andenæs, *Norsk Straffeprosess Bind I*, Oslo 2000 s. 87

² *Strafferabatt ved tilståelse*, Riksadvokatens publikasjoner nr.2/2007, s.48

1.2 Avgrensning

Det kan tenkes en rekke type avtaler mellom en siktet og påtalemyndigheten. Både siktedes og påtalemyndighetens bidrag kan variere.

Det vanligste bidrag fra siktede som kan danne grunnlag for prosessuelle forlik er forklaring om egne forhold, normalt tilståelse. Men det også være forklaring om andres forhold. Kombinasjonen av tilståelse og forklaring om andres forhold er ikke uvanlig. Denne fremstillingen begrenses til de tilfeller hvor siktedes ytelse er tilståelse av egne forhold.

Som motytelse fra påtalemyndigheten kan det tenkes en rekke alternativer. Det kan for eksempel være løfte om løslatelse fra varetektsfengsel, løfte om at videre straffeforfølgning innstilles eller tilbud om at saken avgjøres med forelegg. Man kan også tenke seg tilfeller der påtalemyndigheten kan være villig til å redusere omfanget av tiltalen dersom en tiltalt tilstår de mest sentrale poster, eller påtalemyndigheten kan gi tilsagn om at de vil påstå en bestemt, lavere straff om siktede tilstår.

Tema for oppgaven er tilsagn der påtalemyndigheten forplikter seg til å nedlegge en bestemt straffepåstand dersom siktede tilstår. Andre typer avtalekonstruksjoner mellom siktede og påtalemyndighet faller utenfor oppgaven.³

1.3 Legislative hensyn

Det grunnleggende hensyn prosessordningen skal ivareta er hensynet til at saken blir løst på en betryggende måte. Målet er at saken skal få et riktig resultat; de faktiske forhold må bli klarlagt og rettslige spørsmål riktig avgjort.

Tilståelse er blant de bevis som på best måte kan bidra til å opplyse saken. Hensynet til å få saken best mulig opplyst tilsier derfor at ordninger som motiverer siktede til tilståelse er positive.

³Om andre typer prosessuelle forlik, se Gert Johan Kjelby, "Forhandlinger og avtaler mellom påtalemyndighet og siktede – straffeprosessuelle forlik?", *Kritisk-Juss*, nr. 4 1996, s. 227-256.

I forhold til tilståelser innebærer hensynet til sakens opplysning også at forklaringer fra siktede må være riktige. Det er viktig at ingen blir uriktig domfelt. Selv om tilståelse oftest vil bidra til at saken blir bedre opplyst er det likevel viktig å unngå en ordning som gir risiko for uriktige tilståelser. I tillegg vil det være uheldig dersom prosessordningen fører til at en baserer seg på tilståelser i en slik grad at man dømmer gjerningsmannen til mindre enn det man faktisk kunne ha gjort. Dersom det straffbare forhold egentlig er mer omfattende enn det som er tilstått er det fare for at sakens omfang ikke vil komme frem om tilståelsen legges til grunn.

Hensynet til å få saken best mulig opplyst må avveies mot hensynet til en effektiv saksbehandling. Dette gjelder både tidsmessig og økonomisk. Både for siktede, fornærmede og allmennheten er det av betydning at rettergangen er hurtig. Siktede har behov for avklaring enten han er skyldig eller ikke. ”Er den siktede skyldig, bør han få sin straff og bli ferdig med den så snart som mulig; er han uskyldig, er det et rettferdighetskrav at han blir renvasket så hurtig så mulig.”⁴ Fornærmede har, for å kunne legge saken bak seg, interesse av at straffeforfølgningen mot gjerningsmannen er hurtig. Allmennhetens rettsfølelse krever at det reageres hurtig mot forbryteren og at den uskyldige raskt blir renvasket.

Prosessøkonomiske hensyn er også relevante. Bevissituasjonen forenkles betraktelig når det er avgitt uforbeholden tilståelse. I tillegg kan mange saker pådømmes ved tilståelsesdom etter straffeprosessloven § 248. Hvert år avsies det så mange dommer i straffesaker at de økonomiske besparelsene ved å øke antall tilståelser er store.⁵ Særlig de lokale variasjonene i andel saker avgjort med tilståelsesdom viser at det er rom for forbedringer.⁶

⁴ Andenæs (2000)s. 2.

⁵ I 2006 ble i underkant av 24 000 straffereaksjoner ilagt ved dom. (Statistisk Sentralbyrå, Kriminalstatistikk tabell 36, Straffereaksjoner (unntatt forenklete forelegg), etter kjønn, type rettsinstans og gjerningssted (fylke). 2006).

⁶ Ca 44 % av det totale antall straffesaker som blir fremmet for domstolsbehandling blir ilagt etter tilståelsesdom. De lokale variasjoner er store. Fra 25 % til over 70 % (Undersøkelse gjennomført av domstoladministrasjonen desember 2006, blant annet gjengitt i Høringsuttalelse i forbindelse med Høringsnotetet *Hurtigere behandling av straffesaker*, Justis og politidepartementet september 2007, side 21).

Saker under etterforskning legger bånd på politiresurser som ellers kunne vært brukt til å etterforske andre lovbrudd. På grunn av knappe ressurser er det et problem at mange saker ikke blir etterforsket eller det tar så lang tid før etterforskning kommer i gang at det blir vanskelig å få oppklart saken. Det er derfor grunn til å anta at prosessøkonomiske besparelser vil føre til høyere oppklaringsprosent ut over den effekt en tilståelse vil ha for den enkelte sak.

2 Løfteforbudet i Straffeprosessloven § 92 (2)

2.1 Bestemmelsens virkeområde

Bestemmelsen gjelder rettslig avhør av siktede, men etter straffeprosessloven § 232 (2) er den gitt tilsvarende anvendelse i avhørssituasjon for den som har status som mistenkt. Hensynet bak løfteforbudet slår til også utenfor selve avhørssituasjonen. Det må derfor legges til grunn at forbudet vil gjelde i forhold til alle samtaler mellom påtalemyndighet/politi og siktede i forbindelse med etterforskningen.⁷

2.2 Ordlyden i Straffeprosessloven § 92 (2)

I straffeprosessloven § 92 (2) heter det at "[l]øfter ... må ikke brukes." Spørsmålet er om tilsagn om en bestemt straffepåstand vil være løfte i straffeprosesslovens forstand.

Forbudet mot "[l]øfter" i avhørssituasjon må etter ordlyden forstås slik at det vil være i strid med bestemmelsen å forespeile siktede et gode eller fravær av et onde dersom han forklarer seg på en bestemt måte. Ordlyden er vid. Løftebegrepet omfatter språklig sett ethvert tilsagn om et gode for siktede. Et tilsagn om en bestemt straffepåstand må klart oppfattes som et løfte som etter ordlyden dermed ikke skal være tillatt.

Et eksempel på at tilsagn om en bestemt straffepåstand er løfte i språklig forstand er måten Høyesterett formulerer problemstillingen i Rt-2007-616: "Spørsmålet er hvilket fradrag som skal gjøres i straffen der tilståelse er gitt som følge av *løfte* fra påtalemyndighet om en bestemt straffepåstand." (min utheving)

Spørsmålet blir da om "[l]øfter" kan tolkes innskrenkende slik at det ikke omfatter tilsagn om straffepåstand når formålet er å oppnå tilståelse.

⁷ Se Kjelby s. 238.

2.3 Påtaleinstruksen § 8-2

Bestemmelsen i påtaleinstruksen § 8-2 (4) utfyller innholdet i straffeprosesslovens løfteforbud. Andre punktum i instruksens § 8-2 (4) har samme ordlyd som bestemmelsen i straffeprosessloven: ”Løfter [...] må ikke brukes.” Dette presiseres ytterligere i 3. pkt hvor det heter at det ikke må ” ... forespeiles mistenkte at siktelsens omfang kan påregnes redusert dersom han tilstår eller gir andre viktige opplysninger”.

Et sentralt spørsmål blir da om ”[s]iktelsens omfang” omfatter påtalemyndighetens straffepåstand. Siktelse er i utgangspunktet en erklæring fra påtalemyndigheten om at en person er mistenkt for et straffbart forhold. En mistenkt kan også få status som siktet ved at det er iverksatt rettslig forfølgning eller det er besluttet tvangsmidler som pågrepelse, ransakelse eller beslag jf. straffeprosessloven § 82. Siktelse knytter seg altså til hvilke straffbare forhold som etterforskes. Ordlyden, ”[s]iktelsens omfang”, kan derfor tyde på at det bare er de faktiske forhold som etterforskes og som eventuelt kan danne grunnlag for en tiltale, som omfattes. Dette støttes av at de forhold tiltalen gjelder danner rammen for rettens kompetanse jf. straffeprosessloven § 38 (1). I forhold til hvilket straffebud forholdet skal subsumeres under og hvilken straff som skal utmåles er retten ikke bundet av påtalemyndighetens tiltalebeslutning og påstand jf. straffeprosessloven § 38 (2). I og med at retten har mulighet til å overprøve påtalemyndighetens vurdering av straffespørsmålet fremstår det som mindre betenkelig at påtalemyndigheten binder seg til å nedlegge en bestemt straffepåstand.

Formuleringen ”[s]iktelsens omfang” i påtaleinstruksen § 8-2 må imidlertid tolkes i lys av forbudet mot ”[l]øfter” i samme bestemmelse og straffeprosessloven § 92 (2). Som vist over omfatter ”[l]øfter”, etter ordlyden, ethvert gode som blir forespeilet siktede dersom han forklarer seg på et bestemt måte.

Formålet bak bestemmelsen i påtaleinstruksen var å unngå et system med såkalt plea bargaining i Norge.⁸ Man har ønsket å unngå den pressituasjon som løfter om mildere behandling vil skape. Tillegget i påtaleinstruksens § 8-2 om at siktede ikke må

⁸ NOU 1984: 27 Ny påtaleinstruks s. 117.

forespeiles at siktelsens omfang blir redusert om han tilstår er med andre ord ment som en presisering av hva løfteforbudet omfatter for å unngå en uønsket rettsutvikling. Derfor kan formuleringen "siktelsens omfang" ikke tas til inntekt for at tilsagn om straffepåstand ikke er "[l]øfter" etter straffeprosessloven § 92 (2) og påtaleinstruksen § 8-2.

2.4 Grensen mellom opplysninger og løfte.⁹

Det faller utenfor løfteforbudet å gi korrekte opplysninger om betydningen av bidrag til sakens oppklaring. Selv om forarbeidene til straffeprosessloven ikke behandler spørsmålet om "[l]øfter" er ment å omfatte avtaler om straffepåstand direkte, gir de en viss veiledning i forhold til den vanskelige grensedragningen mellom løfter og faktiske opplysninger. Som eksempel brukes løfter om at siktede skal slippe ut av varetektsfengsel dersom han tilstår. Slike løfter vil være i strid med løfteforbudet. Det er derimot akseptert at "... en korrekt opplysning av denne art kommer som svar på et direkte spørsmål fra siktede."¹⁰ Dette følger egentlig direkte av bestemmelsens ordlyd. Det er løfter som ikke er tillatt. Korrekte opplysninger om hvilke regler som gjelder for eksempel om betydningen av tilståelse etter straffeloven § 59 (2) må derfor være lov. Problemstillingen vår befinner seg et sted mellom de to eksemplene.

Om det kommer tydelig frem at domstolene ikke vil være bundet av straffepåstanden kan man si at det egentlig ikke foreligger noe løfte. Den siktede vil bare få straff i samsvar med avtalen så lenge retten er enig med påtalemyndighetens påstand.

Dette følger av straffeprosessloven § 92 (2) at det fremgår for siktede at domstolen ikke blir bundet av straffetilsagnet. I tillegg til at det ikke er tillatt å gi løfter må det ikke brukes "uriktige opplysninger". Dette betyr at det vil være ulovlig dersom påtalemyndigheten presenterer tilsagnet om en lavere straffepåstand på en slik måte at siktede har grunn til å tro at det setter en absolutt grense for hvilken straff han risikerer.

⁹ Se også Politirolleutvalgets rapport, NOU 1981:35 s. 178.

¹⁰ *Innstilling om rettergangsmåten i straffesaker*, Straffeprosesslovkomiteen (1969), s. 189. Se også Andenæs (2000) s. 282.

I Rt-2005-1453 uttaler også Høyesterett at dersom det skal gis straffetilsagn så må det ” ... klargjøres for siktede at domstolen ikke er bundet til den straffepåstand påtalemyndigheten nedlegger”.

Det er altså et minstekrav for at det kan komme på tale å gå inn på slike tilsagn at siktede vet at det ikke er sikkert straffen vil bli i samsvar med påtalemyndighetens straffepåstand.

Et spørsmål er om denne usikkerheten med tanke på om påtalemyndighetens tilsagn vil resultere i dom med samme resultat gjør at slike tilsagn ikke er ”løfte” etter straffeprosessloven § 92. Usikkerhet omkring den rettslige følge av straffetilsagn begrenser dets effekt som pressmiddel.

Det er imidlertid liten tvil om at påtalemyndighetens straffepåstand har stor betydning for den straffeutmåling retten foretar. Gudbrandsdal politidistrikt har for eksempel uttrykt at det ikke vil innebære noen vesentlig endring av rettstilstanden om retten blir bundet av påtalemyndighetens straffepåstand når den er inngått etter avtale med siktede.¹¹ Når påtalemyndigheten, eller i alle fall deler av den, oppfatter at straffepåstanden har slik betydning er det ikke urimelig om en siktet tror påstanden er like betydningsfull. I tillegg har Høyesterett vist at straffetilsagn har selvstendig betydning ved straffeutmålingen i Rt-2007-616.¹² Straffetilsagn er derfor egnet til å skape stor forventning om dom innenfor rammene av tilsagnet.

2.5 Løfteforbudets formål

Det er hensynet til siktede som i utgangspunktet er skal ivaretas med reglene i straffeprosessloven § 92.

¹¹ Høringsuttalelse fra Gudbrandsdal politidistrikt avgitt i forbindelse med høringsnotatet *Hurtigere behandling av straffesaker*, Justis og politidepartementet september 2007. Der uttales det at erfaringen er at ”hvor partene i tilståelsessaker er enige om straffenivået, er at domstolene i de aller fleste tilfeller tiltrer denne enigheten. Forslaget innebærer således ingen vesentlig endring av rettstilstanden”.

¹² Nærmere om uttalelsene i Rt.2007-616 i del 4.3.2.

For det første tilsier selvinkrimineringsvernet at det ikke bør legges utilbørlig press på siktede for å oppnå tilståelse. Siktede har ikke plikt til å forklare seg; vitneplikten i straffeprosessloven § 108 omfatter ikke den som er siktet. Han kan heller ikke straffes for falsk forklaring jf. straffeloven § 167 (1). Bakgrunnen for dette er at man har ønsket å unngå å sette en mistenkt i den samvittighetskonflikt det vil innebære å enten måtte lyve eller tilstå.¹³ Dersom siktede presses til å forklare seg vil selvinkrimineringsvernet ikke ha realitet.

Hensyn til forklaringens troverdighet tilsier at man er varsom med hva som tillates av virkemidler for å få en mistenkt til å forklare seg. Dette hensynet gjør seg i særlig stor grad gjeldene i forhold til tilståelser. Erfaringsmessig er de aller fleste tilståelser riktige. Det er sjelden slik at noen tar på seg skylden for noe de ikke har gjort. Likevel er det en rekke eksempler på tilfeller hvor en mistenkt feilaktig har tilstått. Man kan for eksempel tenke seg en avhørssituasjon hvor det for siktede fremstår som om han har et overveldende bevismateriale mot seg. Selv om han mener han er uskyldig kan et løfte om en mildere straffepåstand gjøre at det mest rasjonelle for ham vil være å tilstå. Siktede tror uansett resultatet vil bli at han domfelles, men at straffen vil bli lavere dersom han tilstår. Opplysningene kan bli presentert for siktede på en slik måte at det er egnet til å gi "... en ængstelig siktet det klare indtrykk, at han gjør klogest i at gribe den udstrakte hånd."¹⁴ Det ses som regel som et større onde at noen domfelles uriktig enn at en skyldig går fri. Dette er bakgrunnen for det strenge beviskravet i forhold til skyldspørsmålet i straffesaker.¹⁵ Legges det et for stort press på siktede for å få ham til å tilstå, risikerer man falske tilståelser – da er det kort vei til feilaktig domfellelse.

En løftesituasjon kan medføre stort press for siktede. Slikt press vil i seg selv kunne oppleves svært tyngende. Denne presssituasjonen vil ikke omfattes av reglene i grunnloven § 96 siste punktum og EMK art. 3, men bestemmelsene er uttrykk for et prinsipp om at det skal tilstrebtes å gjennomføre etterforskningen på en skånsom måte.

¹³ Se Andenæs (2000) s. 64.

¹⁴ John Petter Andersen, "RPL § 752. stk. 3., 2. pkt.", *Juristen* 1985 s. 167-178 (s. 170).

¹⁵ Se Andenæs (2000) s. 177.

Hensynet til å unngå belastning for mistenkte tilsier derfor at det ikke må brukes avhørsmetoder som er uforholdsmessig tyngende. De hensyn etterforskningen skal ivareta må dermed veies mot belastningen mistenkte utsettes for under avhøret. Løfteforbudet bidrar til å ivareta disse hensyn. Tilbud om straffetilsagn vil normalt ikke kunne medføre et slikt press at avhørssituasjonen er uforholdsmessig tyngende. Det kan likevel tenkes at tilbud om straffepåstand sammen med andre faktorer bidrar til at avhøret oppleves som så tyngende at det vil være uforholdsmessig.

2.6 Foreløpig oppsummering

Ordlyden i straffeprosessloven § 92 (2) tyder som vist på at straffetilsagn er "[l]øfter". Dette støttes av påtaleinstruksen og bestemmelsens formål. Det er heller ingen holdepunkter i forarbeidene til bestemmelsen som tilsier at "[l]øfter" ikke skal omfatte slike tilsagn.

Utgangspunktet må derfor være at det, da straffeprosessloven ble vedtatt, har vært meningen at løfteforbudet skal omfatte tilsagn om straffepåstand. Spørsmålet videre er om det er tilstrekkelige holdepunkter i den senere rettsutvikling til at bestemmelsen i dag må tolkes innskrenkende slik at det er tillatt å straffetilsagn som et virkemiddel for å få tiltalte til å tilstå.

3 Straffeloven § 59 (2)

3.1 Innledning

Utgangspunktet er, som vist over, at løfteforbudet i straffeprosessloven § 92 har vært ment å omfatte løfter om en bestemt straffepåstand. Spørsmålet er om det finnes holdepunkter i den senere rettsutvikling som gjør at løfteforbudet ikke lenger omfatter slike situasjoner. Bestemmelsen om tilståelsesrabatt i straffeloven § 59 (2) har i særlig grad bidratt til å gi hensynet til å øke antall tilståelser større gjennomslag.

Rt-2000-31 kan være illustrerende i forhold til rettstilstanden før straffeloven § 59 (2):

”Spørsmålet om hvilken betydning en domfelts medvirkning til sakens oppklaring skal ha ved straffutmålingen, kan komme opp i en rekke ulike sammenhenger. Noe generelt straffutmålingsprinsipp kan etter mitt syn ikke her oppstilles. Betydningen av tilståelsene vil avhenge av forbrytelsens karakter, men også en rekke andre forhold - av både generell og konkret karakter - vil måtte trekkes inn i vurderingen.”

Før straffeloven § 59 (2) ble vedtatt var tilstanden følgelig at det ikke uten videre var sikkert at tilståelse ville bli tatt med i vurderingen ved straffutmålingen. Med straffeloven § 59 (2) ligger det en klar oppfordring for domstolene til å redusere straffen når det foreligger en uforbeholden tilståelse. I de fleste tilfeller vil tilståelse ha markert innvirkning på straffenivået.¹⁶ Påtalemyndigheten kan derfor med rimelig sikkerhet anta at straffen vil bli lavere i slike tilfeller.

¹⁶Arbeidsgruppen ”Prosjekt hurtigere straffesaksbehandling” foreslo opprinnelig en normalrabatt på 1/3 (Ot.prp. nr. 81 (1999-2000) kap. 6.3.3). Dette fikk ikke tilslutning fra departementet (Ot.prp. nr. 81 (1999-2000) kap. 6.3.3) eller justiskomiteen (Innst. O. nr. 45 (2000-2001) side 7). Hvor stor rabatt som skal gis er dermed overlatt til domstolenes skjønn. Domstoladministrasjonen har undersøkt domstolenes bruk av strafferabatt ved tilståelser. Domstolene har bare i begrenset grad synliggjort hvor stor rabatt som har blitt gitt. Men i de saker hvor det har skjedd har rabatten lagt mellom 10 % og 33 % (*Tilståelsesrabatt – En*

Det er klart at påtalemyndigheten ikke har kompetanse til å gi løfter om straffenivå med bindende virkning for domstolene, jf. straffeprosessloven § 38 (2) 2. pkt.¹⁷ Spørsmålet er om det kan gis tilsagn om en bestemt straffepåstand. Det er opp til påtalemyndigheten å bestemme om det skal nedsettes påstand om en bestemt straff og i så tilfelle hva påstanden skal gå ut på i. I påtaleinstruksens § 26 -1 oppfordres aktor til å ” ... uttale seg om hva slags straff som etter hans mening er passende ...”.

3.2 Virkeområdet til straffeloven § 59 (2)

Straffeloven § 59 (2) sier at en tilståelse skal tas i betraktning av retten ved straffeutmålingen. Selv om bestemmelsen retter seg mot rettens vurdering av straffespørsmålet kan ikke påtalemyndigheten se bort fra tilståelsen når de nedlegger sin påstand om straff. Dersom påtalemyndigheten vil nedlegge påstand om en bestemt straff er det klart at de også må ta hensyn til det som taler til gode for tiltalte jf. prinsippet i straffeprosessloven § 226 (3).¹⁸ Dette betyr at påtalemyndigheten plikter å ta hensyn til en eventuell tilståelse når de nedlegger sin straffepåstand.

3.3 Ordlyden i § 59 (2)

Det er ikke noe i veien for at påtalemyndigheten svarer på spørsmål fra tiltalte om hvilken betydning en eventuell tilståelse vil ha.¹⁹ Spørsmålet her er om straffeloven § 59 (2) gjør at løfteforbudet i straffeprosessloven må tolkes innskrenkende slik at påtalemyndigheten har kompetanse til å bruke straffetilsagn som et virkemiddel for å oppnå tilståelse fra siktede.

undersøkelse av domstolenes bruk av strafferabatt ved tilståelser, Rapport avgitt av domstoladministrasjonen april 2004.).

¹⁷ Se også del 2.3.

¹⁸ Bestemmelsen om at påtalemyndigheten også skal ta hensyn til forhold som taler til mistenktes fordel i straffeprosessloven § 226 (3) retter seg etter ordlyden mot etterforskningen, men bestemmelsen må være uttrykk for et generelt prinsipp om at påtalemyndigheten skal være objektiv i alle deler av saken.

Påtalemyndighetens mål må være at saken får et objektivt sett riktig utfall. Påtalemyndigheten må derfor ha plikt til å ta hensyn til forhold som taler til tiltaltes fordel når det nedlegges påstand om straffenivå.

¹⁹ Se 2.4 og *Innstilling om rettergangsmåten i straffesaker*, Straffeprosesslovkomiteen (1969) s. 189.

”Har siktede avgitt en uforbeholden tilståelse, skal retten ta dette i betraktning ved straffutmålingen.”
Straffeloven § 59 (2)

Måten bestemmelsen er formulert på, som en oppfordring til retten om å vektlegge tilståelsen, kan ikke sies å gi noe holdepunkt for at det har vært meningen at påtalemyndigheten skal kunne bruke dette som et virkemiddel i avhørssituasjoner.

Det er ingen konkrete holdepunkter i forarbeidene til straffeloven § 59 (2) for at det har vært meningen å åpne for en ordning med straffetilsagn. I Rt-2007-616 bruker mindretallet dette som et argument for å tolke straffeloven § 59 (2) slik at den ikke åpner for dette (Avsnitt 36). Flertallet vurderer ikke spørsmålet om påtalemyndigheten hadde kompetanse til å inngå en slik avtale.²⁰

3.4 Formålet bak § 59 (2)

Det sentrale formål bak regelen i § 59 (2) ledd var å øke antall tilståelser. Tilståelser fører ofte til store prosessøkonomiske besparelser i tillegg til at det har verdi i seg selv at forbrytelser tilstås.²¹ For at det skal foreligge tilstrekkelig oppfordring for siktede til å tilstå kan det virke rimelig at påtalemyndigheten på en tydelig måte kan opplyse om betydningen det vil ha for tiltalte om han tilstår. I Rt-2005-1453 formuleres dette slik:

”Det følger av straffeloven §59 annet ledd at retten ved utmåling av straffen skal ta i betraktning en eventuell uforbeholden tilståelse fra siktedes side. Dette innebærer rimeligvis at en siktet i mange tilfeller på forhånd kan føle behov for nærmere kunnskap om de strafferettslige konsekvensene av å tilstå.”²²

I forarbeidene til den nye straffelovens alminnelige del uttales det i tilknytning til bestemmelsen om tilståelsesrabatt²³ at:

²⁰ Nærmere om betydningen av måten Høyesterett behandler dette spørsmålet i del 4.3.2.

²¹ Se del 1.3 og Ot.prp. nr. 81 (1999-2000) kap. 6.2.1.3.

²² Rt-2005-1453 avsnitt 17.

²³ § 77 i Lov om straff fra 2005. Loven er ikke i kraft.

”Departementet ser det også som ønskelig at påtalemyndigheten i langt større utstrekning enn i dag, i forkant kan anslå nivå på sannsynlig straffepåstand ved ren tilståelsesdom sammenlignet med ordinær meddomsrettsdom uten tilståelse.”²⁴

Dette kan ses som et signal fra lovgiver om at påtalemyndigheten aktivt bør vise den gevinst straffeloven § 59 (2) innebærer for siktede. Den mest effektive måte å gjøre dette på er at påtalemyndigheten forplikter seg overfor siktede til å nedlegge en bestemt straffepåstand dersom siktede tilstår.

I Ot.prp. nr. 61 (2002-2003), som blant annet tok for seg en rekke forslag om hurtigere straffesaksbehandling, blir behovet for å utrede plea bargaining nevnt. Imidlertid mente departementet at man burde ”avvente effekten av endringen i straffeloven § 59 om straffutmålingen ved tilståelser før et slikt utredningsarbeid eventuelt settes i gang.” Den mest nærliggende måte å forstå uttalelsene på er at det ikke har vært lovgivers mening at bestemmelsen om tilståelsesrabatt skulle innebære at det ble åpnet for straffetilsagn som virkemiddel for å oppnå tilståelser. Dette er en problemstilling som det synes som departementet mener må drøftes prinsipielt på lovgiversiden. Dette støttes av uttalelser i Ot.prp. nr. 64 (1998-99):

”I USA har man en praksis hvor påtalemyndigheten kan gå med på en mindre alvorlig tiltale og/eller en mildere straffepåstand hvis tiltalte erklærer seg skyldig (plea bargaining). Vi har ikke noe slikt system i Norge. [...] plea bargaining, reiser en rekke prinsipielle spørsmål som må utredes bredt og nøye før ordningen eventuelt innføres i Norge.”

Disse siste uttalelsene kom riktig nok før bestemmelsen om tilståelsesrabatt ble vedtatt, men uttalelsene viser at lovgiver har ansett alle former for forhandlinger om straffenivå mellom påtalemyndighet og siktede som ulovlige i norsk straffeprosess.

Selv om det er vanskelig å finne holdepunkter for at lovgiver har ment å åpne for forhandlinger og tilsagn om straffepåstand er det klart at man for å oppnå lovens formål er avhengig av at siktede har kjennskap til reglene om at tilståelse kan føre til lavere straff. Man kan ikke regne med at enhver tiltalt kjenner til innholdet i straffeloven § 59

²⁴ Ot.prp. nr.90 (2003-2004) s. 373.

(2). Det vil derfor ofte være behov for at informasjon om hva tilståelse vil innebære kommer uoppfordret.

Dersom opplysningene om tilståelsens betydning ikke fremstår som troverdige for tiltalte vil de ikke gi siktede tilstrekkelig oppfordring til å tilstå. En ordning der påtalemyndigheten kan forplikte seg til å nedlegge en bestemt straffepåstand vil gjøre at påtalemyndigheten har mulighet til å fremlegge informasjon om strafferabatt på en slik måte at siktede har liten grunn til å tvile på informasjonens riktighet. Mulighet for påtalemyndigheten til å inngå slike avtaler vil derfor være et effektivt virkemiddel for å oppnå lovens formål om å øke antall tilståelser.

Det kan anføres at det bør være forsvarers rolle å opplyse siktede om betydningen tilståelse vil ha for ham. I så fall ville behovet for å bruke straffetilsagn være mindre. Imidlertid er det mange mindre saker hvor siktede ikke har forsvarer. I et høringsnotat om hurtigere behandling av straffesaker²⁵ uttaler Justisdepartementet at ”dagens regler om rett til forsvarer innebærer en fare for at færre saker avgjøres med tilståelsesdom enn det både sakene i seg selv og den siktedes holdning til saken tilsier.” Bakgrunnen for dette er at ”forsvarerens innsats i en del tilfeller er avgjørende for at en sak blir avgjort med tilståelsesdom. Samtidig har altså den siktede i utgangspunktet ikke krav på forsvarer i tilståelsessaker hvor det ikke er aktuelt å idømme mer en seks måneder ubetinget fengsel, og ikke i saker etter vegtrafikkloven § 22 første og annet ledd, jf. Straffeprosessloven § 99.” I antall er de saker hvor siktede ikke har krav på forsvarer så stort at den prosessøkonomiske gevinst ved å øke antall tilståelser der vil være betydelig selv om den enkelte sak er mindre omfattende. Det er også et mål at en mistenkt tilstår på et tidlig tidspunkt i saken, da vil den prosessøkonomiske gevinst være størst. Ofte vil ikke forsvarer ha kommet på banen til da. Dagens forsvarerordning vil derfor ikke i tilstrekkelig grad bidra til å oppnå målet om flere tilståelser.

Uansett vil en ordning der det er anledning til å inngå slike avtaler føre til at antall tilståelser øker. Straffeloven § 59 (2) har hatt begrenset virkning i forhold til målet om

²⁵ *Hurtigere behandling av straffesaker*, Høringsnotat, Justis og politidepartementet september 2007 s. 67-68.

at flere saker skal avgjøres ved tilståelsesdom. I 2003 var tallet på antall tilståelsessaker fallende på tross av at ”[d]et har skjedd en ikke ubetydelig omlegging av dommernes praksis i retning av å legge større vekt på tilståelser ved straffutmålingen.”²⁶ Dette viser at det kan være et behov for straffetilsagn som virkemiddel for at formålet bak straffeloven § 59 (2) skal kunne oppnås.

²⁶ Se Ot.prp. nr.90 (2003-2004) s. 372.

4 Forholdet mellom løfteforbudet og straffeloven § 59 (2)

4.1 Motstridende hensyn

Hensynet til å øke antall tilståelser må avveises mot de betenkeligheter det reiser å gå inn på en ordning med forhandlinger om straffenivå. Det må vurderes i hvilken grad de hensyn som løfteforbudet skal ivareta slår til i disse tilfeller og avveie dette mot hensynet til å øke antallet tilståelser. Spørsmålet er i hvilken grad hensynene som løfteforbudet skal ivareta settes på spill dersom påtalemyndigheten gis adgang til å gi forhåndstilsagn om straffenivå.

4.2 Hensyn bak løfteforbudet

Som vist over²⁷ er reglene i straffeprosessloven § 92 og påtaleinstruksens § 8-2 regler som ivaretar siktedes interesser. Bruk av staffetilsagn medfører ikke nødvendigvis at siktede blir dårligere stilt. I realiteten betyr straffetilsagnet at påtalemyndigheten spiller med åpne kort; det viser mistenkte hvilken betydning en tilståelse vil ha. Selv om det ikke gis tilsagn om at straffepåstanden vil bli lavere ved tilståelse vil resultatet normalt måtte bli det samme.²⁸ Et tilbud fra påtalemyndigheten vil riktig nok skape et visst press for siktede, men "[...] "klimaet" er annerledes enn den situasjon lovgiver har hatt for øye".²⁹ Straffetilsagn er med andre ord ikke i kjernen av det "[l]øfter" i straffeprosessloven § 92 (2) er ment å omfatte. Kjelby konkluderer likevel med at det ikke er tilstrekkelige holdepunkter til at det kan foretas en slik innskrenkende fortolkning.³⁰ Løsningen hans er neppe tvilsom om man tar utgangspunkt i tidspunktet da løfteforbudet ble til. Som vist over i del 2 er det ikke holdepunkter i verken ordlyd eller forarbeider for at det, da løfteforbudet ble vedtatt, var meningen at slike tilfeller

²⁷ Se 2.5

²⁸ Se 3.2. Strl. § 59 (2) jf. strpl § 226 (3) innebærer at påtalemyndigheten plikter å ta hensyn til at siktede har tilstått når det nedlegges påstand om straff.

²⁹ Kjelby s. 240

³⁰ Se Kjelby s. 238.

ikke skulle være "[l]øfter" i straffeprosesslovens forstand. Likevel – tilfellet er ikke i kjernen av det løfteforbudet sikter å ramme.

4.3 Hensynet til å øke antall tilståelser

4.3.1 Innledning

At formålet bak straffeloven § 59 (2), å øke antall tilståelser, vil fremmes ved at påtalemyndigheten gis adgang til å inngå avtaler om straffepåstanden er vist over i del 3.4. Spørsmålet her er hvilket gjennomslag dette argumentet skal ha i forhold til løfteforbudet.

Ordlyden i straffeloven § 59 (2) kan ikke forstås slik at det har vært meningen å gripe inn i løfteforbudet. Heller ikke i forarbeidene finnes det klare holdepunkter for dette.³¹ At lovgiver har vedtatt en egen bestemmelse om strafferabatt i slike tilfeller er et signal om at hensynet til å oppnå tilståelser står sterkt i norsk rett. I utgangspunktet er straffeutmålingsprinsippene ulovfestede.³² Lovgiver har gjennom å vedta straffeloven § 59 (2) gitt hensynet til å øke antall tilståelser særlig vekt.

Avgjørelsene inntatt i Rt-2007-616 og Rt-2005-1453 samt høringsnotatet om tiltak for hurtigere behandling av straffesaker³³ kan bidra til å kaste lys over hvilket gjennomslag hensynet til å øke antall tilståelser skal ha i forhold til løfteforbudet.

4.3.2 Rt-2007-616

Rt-2007-616 gjaldt anke over straffeutmålingen. Det sentrale spørsmålet var "hvilket fradrag som skal gjøres i straffen der tilståelse er gitt som følge av løfte fra påtalemyndigheten om en bestemt straffepåstand."³⁴

³¹ Se 3.3.

³² Se for eksempel Johs. Andenæs, *Alminnelig strafferett*, 5. utgave Oslo 2005, s 457. Ordningen med at straffeutmålingsprinsippene er ulovfestede er videreført i den nye straffelovens alminnelige del. Det samme er bestemmelsen om tilståelsesrabatt.

³³ *Hurtigere behandling av straffesaker*, Høringsnotat, Justis og politidepartementet september 2007.

³⁴ Avsnitt 1

Saken gjaldt et alvorlig tilfelle av trusler, frihetsberøvelse og legemsbeskadigelse. Påtalemyndigheten nedla straffepåstand i samsvar med en skriftlig avtale med de tiltalte, avgitt mot at de trakk ankene over skyldspørsmålet.³⁵ Lagmannsretten avsa imidlertid dom som innebar straff som var vesentlig høyere enn det som påtalemyndigheten etter avtale med de tiltalte hadde påstått.

Spørsmålet for Høyesterett var om strafferabatten som var gitt etter straffeloven § 59 (2) var tilstrekkelig, da særlig om avtalene måtte føre til at det ble gitt særlig rabatt.

Førstvoterende slutter seg til lagmannsrettens vurderinger av slike avtalers rettslige betydning: Retten står "fritt i forhold til påtalemyndighetens tilsagn, dog med det [...]forbehold om tilbakeholdenhet med å underkjenne slike avtaler." Resultatet ble med andre ord at slike avtaler ble tillagt en viss selvstendig betydning. Førstvoterende uttaler at "[g]ode grunner kan etter omstendighetene tale for at påtalemyndigheten inngår denne type avtaler for på den måten å begrense rettsforhandlingen."³⁶ Dette begrunnes blant annet i at påtalemyndigheten, særlig i omfattende saker, vil ha god oversikt over hvilken betydning en tilståelse vil ha.

I den delen av lagmannsrettens dom som er sitert og som førstvoterende slutter seg til uttales det blant annet:

"At strafferabatt basert på avtale/tilsagn fra påtalemyndigheten formelt faller utenfor virkeområdet til straffeloven §59 annet ledd, ikke er til hinder for at lagmannsretten kan hensynte slik avtale/tilsagn ved straffutmålingen. Intensjonen med avtalene er langt på vei sammenfallende med lovgrunnen bak straffeloven § 59 annet ledd, og legalitetsprinsippet er ikke til hinder for avtaler eller tilsagn til gunst for de tiltalte"³⁷

Uttalelsene fra lagmannsretten er interessante i forhold til vårt spørsmål, om inngåelse av slike avtaler er i strid med løfteforbudet i straffeprosessloven § 92 (2). At slike avtaler ivaretar formålet bak regelen om strafferabatt ved uforbeholden tilståelse kan ikke være tvilsomt; man oppnår flere tilståelser.³⁸

Førstvoterende, som talsmann for flertallet, drøfter ikke de problemstillingene som reiser seg i forhold til inngåelse av slike avtaler og løfteforbudet i straffeprosessloven §

³⁵ Et poeng her er at frafall av anke over skyldspørsmålet ble likestilt med uforbeholden tilståelse.

³⁶ Avsnitt 29.

³⁷ Avsnitt 27.

³⁸ Se del 3.4.

92 (2), men han uttaler at det kan ha gode grunner for seg å inngå slike avtaler. Et spørsmål er om dette kan tas til inntekt for at Høyesterett vurderer forholdet til løfteforbudet som uproblematisk slik det kan se ut til at Riksadvokaten gjør i sin publikasjon om strafferabatt ved tilståelse.³⁹ Dette er etter min mening å dra forhastede slutninger.

Tema for Høyesterett var straffetilsagnets betydning for straffeutmålingen. Dette er et spørsmål om straffeutmålingsprinsipper og forholdet mellom påtalemyndighetens straffepåstand og reglene om domstolenes kompetanse til å utmåle straff uavhengig av denne. Problemstillingen for oppgaven er om løfteforbudet i straffeprosessloven § 92 (2) stenger for bruk av straffetilsagn slik at tilståelsen er ulovlig ervervet bevis. Dette spørsmålet ville først bli aktualisert for retten om tiltalte ville trekke tilbake tilståelsen og det ble spørsmål om forklaringen hvor han tilstår kunne fremmes som bevis under vurderingen av skyldspørsmålet. Høyesterett vurderer ikke de hensyn som begrunner løfteforbudet og da i første rekke selvinkrimineringsvernet. Når det ikke gjøres blir det å legge ord i munnen på Høyesterett å si at de med denne avgjørelsen har tatt stilling til om det vil være i strid med løfteforbudet å inngå slike avtaler.

Det som kan slutes fra dommen er hvor stort gjennomslag formålet bak straffeloven § 59 (2) skal ha. Dette har betydning for avveiningen mellom hensynet til å øke antall tilståelser og de hensyn som løfteforbudet skal ivareta.

Høyesterett gir avtalen selvstendig betydning ved straffeutmålingen. Det innebærer et inngrep i rettens kompetanse til å fritt avgjøre hvilken straff som skal idømmes jf. straffeprosessloven § 38 (2). Det uttales riktignok at retten står ”fritt i forhold til påtalemyndighetens tilsagn”, men når det skal utvises ”tilbakeholdenhet med å underkjenne slike avtaler” innebærer det at påtalemyndighetens påstand, i større grad enn det ordlyden i straffeprosessloven § 38 tar sikte på, vil kunne bli styrende for den straff som utmåles.⁴⁰ Bakgrunnen for at avtalen gis slikt gjennomslag er som vist

³⁹ *Strafferabatt ved tilståelse*, Riksadvokatens publikasjoner nr.2/2007, s.48 og Riksadvokatens rundskriv publisert i RA-2007-3.

⁴⁰ Avsnitt 27.

hensynet til å oppnå formålet bak straffeloven § 59 (2) om å oppnå flere tilståelser. Dette er et tydelig uttrykk for at dette er et hensyn som har stor gjennomslagskraft, slik at det er naturlig å tillegge det stor vekt også ved vurderingen av løfteforbudets rekkevidde.

4.3.3 Rt-2005-1453

I Rt-2005-1453 hadde tiltalte tilstått en rekke forhold politiet ikke hadde kjennskap til etter skriftlig tilsagn fra påtalemyndigheten om en straffepåstand på 7 års fengsel. Påtalemyndigheten gikk senere fra tilsagnet med den begrunnelse at det var kommet til flere forhold. Spørsmålet for Høyesterett var om det var en saksbehandlingsfeil at påtalemyndigheten gikk fra tilsagnet.

”Det følger av straffeloven §59 annet ledd at retten ved utmåling av straffen skal ta i betraktning en eventuell uforbeholden tilståelse fra siktedes side. Dette innebærer rimeligvis at en siktet i mange tilfeller på forhånd kan føle behov for nærmere kunnskap om de strafferettslige konsekvensene av å tilstå. Dette gjelder både forhold som man vet at politiet kjenner til og forhold som antas å være ukjente. I praksis er det ikke uvanlig at slike spørsmål blir drøftet mellom siktede/forsvareren og påtalemyndigheten. I dette tilfelle hadde påtalemyndigheten som nevnt gitt et skriftlig tilsagn.

I den utstrekning det gis tilsagn av denne karakter, springer det i øynene at det særlig er to forhold som må gjøres klart: For det første må det klargjøres for siktede at domstolene ikke er bundet til å følge den straffepåstand som påtalemyndigheten nedlegger. Og for det annet må omfanget av de straffbare forhold som tilsagnet knytter seg til, gjøres tilstrekkelig klart.”⁴¹

Høyesterett virker her nærmest å stille opp vilkår for å gi slike tilsagn; det må klargjøres for siktede hvilket forhold tilsagnet knytter seg til og at domstolen står fritt i forhold til straffepåstanden. Når Høyesterett formulerer seg slik kan det tyde på at straffetilsagn anerkjennes som et virkemiddel for å oppnå tilståelse så lenge de nevnte vilkår er oppfylt. Blant annet Riksadvokaten synes å ha tolket dommen slik.⁴²

⁴¹ Avsnitt 17 og 18.

⁴² Rundskriv fra Riksadvokaten RA-2007-3 kap. 9.1 og *Strafferabatt ved tilståelse*, Riksadvokatens publikasjoner nr.2/2007, s.48. Se også del 4.3.5.

Det synes som det sentrale argument er siktedes behov for forutberegnelighet om tilståelsens betydning jf. straffeloven § 59 (2). Tilsagnet øker siktedes insentiv til å tilstå og fremmer dermed formålet bak bestemmelsen.

Noe som gjør det problematisk uten videre å slutte at Høyesterett med avgjørelsen har ment å endelig ta stilling til lovligheten av tilsagn om straffepåstand som virkemiddel for å oppnå formålet bak straffeloven § 59 (2) er at forholdet til løfteforbudet ikke drøftes. Dette innebærer at de hensyn som løfteforbudet skal ivareta ikke blir vurdert. Etter min mening gjør dette at uttalelsene i dommen ikke gir tilstrekkelig grunnlag for en slutning om at Høyesterett har tatt stilling til om straffetilsagn er i strid med løfteforbudet.

På samme måte som i Rt-2007-616, må uttalelsene i dommen i alle tilfeller forstås slik at formålet bak straffeloven § 59 (2), å øke antall tilståelser, er et hensyn som står særlig sterkt og vil kunne ha stor gjennomslagskraft i forhold til andre hensyn. For å ta stilling til om det er adgang til å avgi slike tilsagn for å oppnå tilståelse må imidlertid forholdet til løfteforbudet drøfte særskilt.

4.3.4 Høringsnotat om hurtigere behandling av straffesaker

I et høringsnotat fra september 2006 har Justisdepartementet kommet med et forslag om en ny regel i straffeprosessloven om straffetilsagn:

”Dersom den siktede under etterforskningen gir en uforbeholden tilståelse som styrkes av de øvrige opplysninger, kan påtalemyndigheten forplikte seg til å nedlegge en bestemt påstand om straff. Påstanden kan settes under det lavmål som er bestemt, og til en mildere straffart.

Påtalemyndighetens tilsagn er ikke bindende dersom den siktede ikke står ved den uforbeholdne tilståelsen under pådømmelsen av saken. Det samme gjelder hvis det viser seg at forholdene var alvorligere enn det siktede har forklart, eller det avdekkes ytterligere straffbare forhold som den siktede står bak.

Domstolen kan ikke idømme strengere straff enn den påstand påtalemyndigheten har forpliktet seg til etter første ledd. Dette gjelder likevel ikke dersom straffen ville innebære et vesentlig avvik fra det som ellers ville blitt idømt. Når det foreligger et bindende tilsagn fra påtalemyndigheten, skal det under enhver omstendighet gjøres et fradrag i straffen for den uforbeholdne tilståelsen.”

Forslaget inneholder to hovedelementer. For det første innebærer forslaget at påtalemyndigheten uttrykkelig gis kompetanse til å binde sin påstand om straff dersom siktede tilstår. For det andre vil forslaget bety at påtalemyndighetens straffepåstand i utgangspunktet vil være bindende for retten.

Den del av forslaget som innebærer at retten vil bli bundet av påtalemyndighetens straffpåstand ville i alle tilfeller være en nydannelse. En ordning der retten bindes med tanke på hvilken straff som skal utmåles er det etter gjeldene rett ikke rom for jf. straffeprosessloven § 38 (2).

I forslagets første ledd gis påtalemyndigheten kompetanse til å nedlegge en bestemt påstand om straff dersom siktede tilstår. Om forslaget ble vedtatt ville det tatt endelig stilling til oppgavens problemstilling, men forslaget har ikke i seg selv betydning for dagens rettstilstand. Forslaget kan ikke tas til inntekt for at det er adgang til å gi slike tilsagn og betyr heller ikke at muligheten til det er utelukket.

Det som har rettslig relevans er at forslaget viser at det kan være et behov for å bruke straffetilsagn for å fremme formålet bak reglene om tilståelsesrabatt ”fordi regler om vurdering av redusert straff ikke i seg selv er tilstrekkelig til å motivere til tilståelser”.⁴³ Dette støttes av en undersøkelse fra domstolsadministrasjonen som viser at straffeloven § 59 (2) ikke har ført til at antallet tilståelsessaker har økt.⁴⁴ Dette er argumenter som rettskildemessig er relevant fordi målet om å øke antall tilståelser er autorisert gjennom vedtakelsen av straffeloven § 59 (2). I tillegg har Høyesterett tillagt hensynet til å øke antall tilståelser særlig vekt i avgjørelsene inntatt i Rt-2005-1453 og Rt-2007-616.⁴⁵

Dersom det er nødvendig å bruke straffetilsagn som et virkemiddel for å oppnå formålet bak reglene om tilståelsesrabatt er det et argument som kan være avgjørende.

⁴³ Høringsnotatet side 64.

⁴⁴ *Tilståelsesrabatt – En undersøkelse av domstolenes bruk av strafferabatt ved tilståelser*, Rapport avgitt av domstoladministrasjonen april 2004. Undersøkelsen er relativt utfyllende kommentert i Ot.prp. nr.90 (2003-2004) s. 372. Se også del 3.4.

⁴⁵ Se del 4.3.2 og 4.3.3.

Departementet fremhever imidlertid at det kan "reises prinsipielle betenkeligheter mot at mistanke om straffbare forhold skal danne grunnlag for en avtalerelasjon til det offentlige."⁴⁶ Løfteforbudet nevnes ikke, men departementet uttaler at "ordninger med "betaling" for en tilståelse kan fungere som et uheldig pressmiddel overfor en siktet som faktisk er uskyldig, men som er redd for ikke å bli trodd." Her er man inne på et av de sentrale hensyn som løfteforbudet søker å ivareta; hensyn til forklaringens troverdighet. Som vist over i del 1.3 og 2.5 må ordninger som kan føre til feilaktige tilståelser unngås. Løfteforbudet skal ivareta dette hensyn. At departementet poengterer at det medfører risiko for gale tilståelser om siktede tilbys tilsagn om strafferabatt for å tilstå, illustrerer at løfteforbudet kan innebære en skranke mot straffetilsagn.

Det store flertallet av høringsinstanser som har uttalt seg konkret om den foreslåtte regel om bindende straffetilsagn er negativ til forslaget.⁴⁷ De ulike høringsinstansene begrunner sitt syn på ulike måter, men det som oftest går igjen som en del av begrunnelsen for at forslaget ikke tiltres er at det griper inn i domstolens suverene kompetanse til å utmåle straff. Det er ingen av høringsinstansene som nevner løfteforbudet som en skranke mot den foreslåtte regel, men blant annet Høyesterett trekker frem de innvendinger som departementet selv har nevnt i høringsnotatet og nevner spesielt faren for at slike tilsagn kan fungere som et uheldig pressmiddel som kan føre til feilaktige tilståelser.⁴⁸ Selv om løfteforbudet ikke nevnes er dette, som vist over, hensyn som er i kjernen av det straffeprosessloven § 92 (2) skal ivareta. Når Høyesterett blant annet begrunner sin motstand mot forslaget i disse hensyn, viser det at hensynene bak løfteforbudet står sterkt.

⁴⁶ Høringsnotatet side 73.

⁴⁷ Se for eksempel høringsuttalelser fra Høyesterett, Riksadvokaten, Dommerforeningen, Domstoladministrasjonen, Politiembetsmennenes landsforening og statsadvokat ene i Oslo, Hordaland, Nordland, Trøndelag, Hedmark og Oppland.

⁴⁸ Også Oslo Tingrett og Advokatforeningen trekker i sine uttalelser inn faren for feilaktige tilståelser som viktige argumenter mot forslaget. Oslo Tingrett fremhever i sin uttalelse, i tillegg til de innvendinger som Høyesterett har gjengitt fra høringsnotatet, at forslaget vil innebære "redusert rettssikkerhet både for tiltalte og fornærmede og dessuten økt risiko for uriktige avgjørelser både når det gjelder skyldspørsmål og straffutmåling." Advokatforeningen mener i sin uttalelse at forslaget vil innebære reell fare for "... uriktige tilståelser fra tiltalte som frykter at de ikke har noen sjanse i en rettssak ...".

Det er likevel et hovedinntrykk at høringsinstansene mener det er viktig å få opp antall tilståelser.

Av særlig interesse er departementets uttalelser om at det er ”sannsynlig at påtalemyndigheten – med en formell regel om straffetilsagn – vil bruke denne muligheten i flere tilfeller enn i dag”⁴⁹. Det er vanskelig å lese dette på noen annen måte enn at departementet oppfatter at dagens prosessregler åpner for at det kan gis straffetilsagn. Grunnlaget for uttalelsen synes å være at domstolene alt i dag legger vekt på enighet mellom påtalemyndigheten og siktede. Departementet mener at det derfor ikke vil innebære noen vesentlig endring av rettstilstanden om forslaget blir vedtatt. I de sakene der Høyesterett har tatt stilling til betydningen av straffetilsagn har det ikke vært avgjørende om tilståelsen har vært ulovlig fremskaffet bevis jf. straffeprosessloven § 92 (2).⁵⁰ Det kan derfor ikke uten videre legges til grunn at straffetilsagn i dag er uproblematisk slik det kan se ut som departementet gjør. Departementets oppfatning av at det i dag er rom for bruk av straffetilsagn er likevel relevant i den grad det er uttrykk for en allmenn rettsoppfatning.

At den alminnelige oppfatning er at det er rom for slike tilsagn innenfor dagens prosessregler støttes av høringsuttalelsene. Uttalelsen til Oslo statsadvokatembete er illustrerende:

Oslo statsadvokatembete er enig med departementet i at en lovfesting som foreslått ikke innebærer noen stor endring i rettstilstanden ettersom domstolene allerede i dag, i de få tilfeller dette har vært en aktuell problemstilling, har lagt betydelig vekt på påtalemyndighetens tilsagn, men samtidig ikke har ansett seg bundet av en eventuell avtale.

Politidirektoratets høringsuttalelse er tydelig på at politiet i dag oppfatter at dette er et virkemiddel som brukes og som man ønsker at skal brukes mer:

⁴⁹ Høringsnotatet side 74.

⁵⁰ Se 4.3.2 og 4.3.3 om Rt-2005-1453 og Rt-2007-616. Den siste dommen er riktignok avsagt etter høringsnotatet men drøftelsen der har likevel overføringsverdi i forhold til i hvilken grad Høyesterett har tatt stilling til lovligheten av å bruke straffetilsagn som virkemiddel for å få siktede til å tilstå.

”Også i dag inngås det "avtaler" om hvilken påstand som skal nedlegges, og domstolen fraviker i praksis sjelden denne påstanden til skade for tiltalte. Direktoratet og de politimestrene som har uttalt seg støtter likevel departementets forslag om lovfesting. Lovfesting vil trolig bidra til økt bruk av denne type avtaler.”

Ingen av høringsinstansene uttaler at det er utelukket med bruk av straffetilsagn som virkemiddel for å få en siktet til å tilstå.

Ut fra de uttalelser som er kommet fra sentrale aktører i straffesaksapparatet må det antas at den alminnelige oppfatning er at det er adgang til å bruke tilsagn.

4.3.5 Riksadvokatens rundskriv om tilståelsesrabatt

Riksadvokaten har i rundskriv uttalt at det etter avgjørelsene i Rt-2005-1453 og Rt-2007-616 ”... ikke knytter seg betenkeligheter til at påtalemyndigheten avgir tilsagn om straffepåstand.”⁵¹ Uttalelsen støttes i tillegg på forarbeidene til den nye straffeloven hvor påtalemyndigheten oppfordres til å tidlig informere tiltalte om betydningen av tilståelse.

”Departementet ser det også som ønskelig at påtalemyndigheten i langt større utstrekning enn i dag, i forkant kan anslå nivå på sannsynlig straffepåstand ved ren tilståelsesdom sammenlignet med ordinær meddomsrettsdom uten tilståelse.”⁵²

Som vist over i del 4.3.2 og 4.3.3 er det ikke grunnlag for å tolke avgjørelsen inntatt i Rt-2005-1453 og Rt-2007-616 slik at de endelig tar stilling til om ”[l]øfter” i straffeprosessloven § 92 (2) kan tolkes innskrenkende slik at straffetilsagn ikke omfattes. Riksadvokaten nevner verken i rundskrivet eller i publikasjonen om strafferabatt ved tilståelse forholdet til løfteforbudet. Det gjøres heller ingen vurdering av de hensyn som begrunner løfteforbudet. Når Riksadvokaten ikke drøfter betenkelighetene en slik ordning innebærer er det vanskelig å uten videre slutte seg til hans vurderinger. Riksadvokatens oppfatning av at det er behov for at

⁵¹ Rundskriv fra Riksadvokaten RA-2007-3 kap. 9.1. Se også *Strafferabatt ved tilståelse*, Riksadvokatens publikasjoner nr.2/2007, s.48.

påtalemyndigheten kan bruke straffetilsagn for å oppnå formålet med straffeloven § 59 (2) er likevel et viktig signal. Riksadvokaten har som øverste leder av påtalemyndigheten særlige forutsetninger for å vurdere hvilke virkemidler som er nødvendig for å oppnå straffelovgivningens mål. Dette betyr ikke at Riksadvokaten kan diktere hvilke etterforskningsmetoder som kan benyttes uavhengig av straffeprosesslovens regler, men Riksadvokatens vurdering av behovet for bruk av straffetilsagn for å oppnå formålet bak straffeloven § 59 (2) er relevant. Hvor stort behovet for å bruke straffetilsagn er, har betydning for hvilket gjennomslag hensynet til å oppnå tilståelser skal ha.

4.4 Tilstrekkelig rettsgrunnlag - Legalitetsprinsippet

En særlig problemstilling er om rettsgrunnlaget for å åpne for avtaler om straffetilsagn er tilstrekkelig klart.

I avgjørelsen fra 2007 ble det uttalt at det ikke var problematisk i forhold til legalitetsprinsippet å vektlegge avtale om straffepåstand ved straffeutmålingen.⁵³ Begrunnelsen for dette må være at inngrepet straffen innebærer begrenses ved forhold som reduserer straffen. I forhold til løfteforbudet stiller dette seg annerledes.

Legalitetsprinsippet innebærer at det ikke kan gjøres inngrep i borgernes rettsfære uten lovhjemmel.⁵⁴ Løfteforbudet i straffeprosessloven § 92 (2) omfatter etter ordlyden straffetilsagn.⁵⁵ Da løfteforbudet ble vedtatt må en anta at dette var meningen.⁵⁶ I straffeprosessloven § 92 (2) gis siktede rett til frihet fra det inngrep det innebærer å bli presset til å forklare seg (på en bestemt måte) ved at påtalemyndigheten avgir "løfter". Tilbud om tilsagn om en bestemt straffepåstand er dermed inngrep i legalitetsprinsippet forstand.

⁵² Ot prp. Nr 90 (2003-2004) s. 372.

⁵³ Rt-2007-616 avsnitt 27.

⁵⁴ Se for eksempel Johs. Andenæs, *Statsforfatningen i Norge*, 10. utgave Oslo 2006, s. 226.

⁵⁵ Se 2.2.

⁵⁶ Se 2.6.

Spørsmålet er da om legalitetsprinsippets krav til hjemmel er oppfylt. Det som kunne være aktuell lovhjemmel for et slikt inngrep er bestemmelsen om tilståelsesrabatt i straffeloven § 59 (2). Som vist over i kap. 3 er dette en bestemmelse som i utgangspunktet retter seg mot domstolene og viser et moment som de skal hensynta ved straffeutmålingen. Det er ingenting i bestemmelsens ordlyd eller forarbeider som tilsier at den gir påtalemyndigheten kompetanse til å gripe inn i løfteforbudet.

Legalitetsprinsippets hjemmelskrav innebærer imidlertid ikke at hjemmelen må fremgå uttrykkelig av bestemmelsens ordlyd. Som Høyesterett uttalte i Rt-1995-530 må ”kravet til lovhjemmel [...] nyanseres blant annet ut fra hvilket område en befinner seg på, arten av inngrepet, hvordan det rammer, og hvor tyngende det er overfor den som rammes.”

Ulike pressmidler for å få en siktet til å forklare seg griper inn i hans rett til å ikke forklare seg og dermed også selvinkrimineringsvernet. Dette er en viktig rettighet som har en sentral plass i vår straffeprosess. I tillegg til straffeprosesslovens bestemmelser⁵⁷ følger selvinkrimineringsvernet av FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter Art. 14 (3) g og antas å være en del av kravet til ”fair trial” i Den Europeiske menneskerettskonvensjon Art. 6. Bestemmelsene i EMK og FN-konvensjonen om sosiale og politiske rettigheter ble med menneskerettsloven gjort til norsk lov med særlig trinnhøyde. Av lovens § 3 fremgår det at konvensjonenes bestemmelser ved motstrid skal ”gå foran bestemmelser i annen lovgivning”. Løfter om straffepåstandens innhold innebærer ikke at siktede mister retten til å ikke forklare seg. Det foreligger derfor ikke slik motstrid at denne problemstilling vil komme på spissen. Men den særlige rettskildeforankring som selvinkrimineringsvernet har tilsier at det normalt må stilles særlige krav til hjemmelens klarhet for å gripe inn i denne rettigheten.

Det er imidlertid usikkert i hvilken grad straffetilsagn vil oppfattes som pressmiddel. Som vist over i del 2.4, bærer straffetilsagn preg av å være korrekt informasjon om hvilken betydning påtalemyndigheten regner med tilståelse vil ha for straffeutmålingen. Sett i sammenheng med bestemmelsen i straffeprosessloven § 232 hvor det fremgår at

⁵⁷ Se særlig straffeprosessloven §§ 90 og 232.

påtalemyndigheten plikter å informere en mistenkt om at han ikke har plikt til å forklare seg betyr dette at straffetilsagn medfører et begrenset inngrep i selvinkrimineringsvernet.

En ordning med tilsagn om hvilken straff påtalemyndigheten vil påstå dersom siktede tilstår ivaretar til en viss grad siktedes interesser. Tilståelsen må etter straffeloven § 59 (2) uansett tas i betraktning av retten i vurderingen av hvilken straff som skal ilegges.⁵⁸ Å informere siktede om hvilken innvirkning tilståelse vil ha innebærer derfor på mange måter at påtalemyndigheten spiller med åpne kort⁵⁹ noe en siktet klart vil ha interesse av. For en uskyldig siktet vil likevel ethvert press for å oppnå tilståelse være et alvorlig inngrep.

Inngrepet er altså ikke stort og vil sjelden ramme hardt. Tvert i mot kan straffetilsagn ofte utgjøre en fordel for siktede. Dette innebærer at legalitetsprinsippet ikke vil være noen stor skranke mot dette inngrepet. Hjemmelskravet kan ikke settes for høyt. Likevel vil fremleggelse av straffetilsagn sette siktede under et visst press. Selv om inngrepet er lite er det et inngrep i en viktig rettighet for den som er mistenkt for et straffbart forhold. Legalitetsprinsippet vil derfor innebære en viss motstand mot inngrepet.

⁵⁸ Også påtalemyndigheten må ta hensyn til dette når de nedlegger sin påstand om straff. Se del 3.2, særlig note 18.

⁵⁹ Se også del 4.2.

5 Avslutning

5.1 Endelig vurdering

Etter ordlyden i straffeprosessloven § 92 (2) er straffetilsagn ulovlig. Det er heller ikke holdepunkter i forarbeidene som skulle tilsi at "[l]øfter" kan tolkes innskrenkende. Påtaleinstruksens bestemmelser kan heller ikke tas til inntekt for en slik tolkning.⁶⁰

Det er som vist i del 3.3 ikke holdepunkter i ordlyden i straffeloven § 59 (2) for at løfteforbudet skal tolkes innskrenkende. Likevel er det klart at en ordning med straffetilsagn vil fremme bestemmelsens formål.⁶¹ Det er også behov for nye tiltak for at lovens formål kan ivaretas i tilstrekkelig grad.⁶²

De uttalelser som Høyesterett har kommet med i avgjørelsene inntatt i Rt-2005-1453 og Rt-2007-616 viser at formålet bak straffeloven § 59 (2) – å øke antall tilståelser – har stor gjennomslagskraft.⁶³ Dette støttes av den oppfatning som kommer til uttrykk i Justisdepartementet s høringsnotat. Høringsinstansene støtter som vist departementets oppfatning av at det er et klart mål å øke antall tilståelser.⁶⁴

Ordlyden i straffeprosessloven § 92 (2) er like fullt klar, og det vil som vist i del 4.4 innebære et inngrep å tolke løfteforbudet innskrenkende. Legalitetsprinsippet innebærer dermed at det må stilles et visst krav til rettsgrunlaget for at straffetilsagn ikke skal omfattes av straffeprosessloven § 92 (2).

⁶⁰ Se del 2.

⁶¹ Se særlig del 3.4.

⁶² Dette vises av undersøkelser gjennomført av domstolsadministrasjonen, *Tilståelsesrabatt – En undersøkelse av domstolenes bruk av strafferabatt ved tilståelser*, Rapport avgitt av domstoladministrasjonen april 2004. Undersøkelsen er relativt utfyllende kommentert i Ot.prp. nr.90 (2003-2004) s. 372. Se også del 3.4 og 4.3.4. Riksadvokatens vurdering av behovet for dette virkemiddel er også relevant. Se behandlingen av dette i del 4.3.5.

⁶³ Se del 4.3.2 og 4.3.3.

⁶⁴ Se del 4.3.4.

Den autorisering som hensynet til å øke antall tilståelser har fått gjennom reglene om tilståelsesrabatt i straffeloven § 59 (2) innebærer ikke i seg selv at det foreligger tilstrekkelig rettsgrunnlag til å gripe inn i løfteforbudet. Dette støttes av at forholdet til løfteforbudet ikke ble behandlet og de hensyn som løfteforbudet skal ivareta ikke ble vurdert i forbindelse med at bestemmelsen ble vedtatt..

At bestemmelsen om tilståelsesrabatt ikke i tilstrekkelig grad har virket etter sitt formål er et argument for at det bør kunne brukes ytterligere virkemidler for å oppnå målet. Dermed vil straffeloven § 59 (2) bidra til å gi en innskrenkende fortolkning av "[l]øfter" i straffeprosessloven § 92 (2) en viss forankring i formell lov. Men straffeloven § 59 (2) innebærer ikke i seg selv at det foreligger tilstrekkelig klart rettsgrunnlag til å gripe inn i grunnleggende rettigheter som er vernet av legalitetsprinsippet.

Høyesteretts uttalelser i de nevnte avgjørelser bidrar i tillegg til å gi hensynet til å øke antall tilståelser ytterligere vekt, til å danne grunnlag for at rettsoppfatningen i dag er at slike avtaler er et lovlig virkemiddel. Dette støttes av uttalelsene til Riksadvokaten, Justisdepartementets høringsnotat og høringsuttalelsene i forbindelse med dette.⁶⁵ Særlig Høyesteretts uttalelser i Rt-2005-1453 der det nærmest stilles opp vilkår for bruk av straffetilsagn, gir grunnlag for en oppfatning av at dette er et lovlig virkemiddel.

Betenkelighetene det innebærer å gripe inn i løfteforbudet uten klar lovhjemmel avhjelpes også til en viss grad av at straffetilsagn ikke er i kjernen av det løfteforbudet skal ivareta og dermed heller ikke den situasjon lovgiver må antas å ha hatt i tankene da straffeprosessloven § 92 (2) ble vedtatt.⁶⁶

Det er derfor vanskelig å komme til en annen løsning enn at "[l]øfter" må tolkes innskrenkende, slik at det ikke omfatter straffetilsagn når dette gjøres i forbindelse med at siktede tilstår.

⁶⁵ Se del 4.3.2, 4.3.3, 4.3.4 og 4.3.5.

⁶⁶ Se del 4.2.

5.2 Vilkår for straffetilsagn

Riksadvokaten oppstiller på bakgrunn av Rt-2005-1453 tre vilkår som må være oppfylt for at straffetilsagn kan gis. Det må komme klart frem at retten er ubundet av tilsagnet. Det må for siktede gjøres klart hvilke straffbare forhold tilsagnet knytter seg til. Til slutt må tilsagnet avgis av kompetent påtalemyndighet eller i samråd med denne.⁶⁷

Det kan imidlertid tenkes tilfeller der straffetilsagn som middel for å oppnå tilståelse vil kunne fremstå som et utilbørlig pressmiddel som ikke omfattes av de andre reglene i straffeprosessloven. De vilkår Høyesterett stilte opp i Rt-2005-1453 og som Riksadvokaten har fulgt opp i rundskriv om tilståelsesrabatt⁶⁸ vil ikke nødvendigvis være tilstrekkelig til at dette unngås.

Dette vil for eksempel kunne være tilfelle dersom siktede får saken mot seg presentert på en slik måte at det gis et tydelig inntrykk av at saken vil ende med domfellelse. Det vil da fremstå som hans eneste alternativer er å tilstå eller få en strengere straff. Dersom bevismateriale i saken egentlig er tynt vil dette kunne rammes av forbudet mot uriktige opplysninger i straffeprosessloven § 92, men selv om påtalemyndigheten mener det foreligger tilstrekkelige bevis til at de mener den siktede kan domfelles, har siktede fortsatt rett til å ikke forklare seg. I prinsippet kan siktede fortsatt være uskyldig. I slike tilfeller vil det ikke være en uriktig opplysning at saken etter all sannsynlighet vil ende med domfellelse. Presset en siktet opplever i slike tilfeller vil kunne være meget stort.

Når det verken av lovgiver eller Høyesterett er vurdert om straffetilsagn kan gripe inn i de hensyn som løfteforbudet skal ivareta på en slik måte at det burde være forbudt kan det ikke utelukkes at en tilståelse som er kommet på denne måten blir ansett å være ulovlig ervervet bevis. Etter min mening bør det derfor tas forbehold om at tilståelser som er kommet til etter straffetilsagn kan være ulovlig dersom tilsagnet er presentert på en måte som er egnet til å skape utilbørlig press.

⁶⁷ RA-2007-3.

⁶⁸ RA-2007-3.

5.3 Løfteforbudet og høringsnotatet om hurtigere behandling av straffesaker

Som vist over er regelen i dag etter all sannsynlighet at straffetilsagn er et lovlig virkemiddel for å motivere en siktet til tilståelse. Regelen har utviklet seg på tross av løfteforbudet i straffeprosessloven § 92 (2). Bakgrunnen for utviklingen har vært vedtakelse av regler om tilståelsesrabatt, praksis i påtalemyndigheten og avgjørelser i Høyesterett.⁶⁹

Forholdet til løfteforbudet har som vist ikke blitt vurdert verken av lovgiver eller Høyesterett. Dette er i beste fall uheldig. Løfteforbudet ivaretar grunnleggende prinsipper i vår straffeprosess. Når det nå pågår et arbeid med en eventuell lovfesting av straffetilsagn med bindende virkning for domstolene bør derfor forholdet til løfteforbudet og de hensyn det skal ivareta vurderes prinsipielt.⁷⁰

Hva som bør bli resultatet av en slik vurdering, om det skal vedtas en slik regel og hvordan regelen endelig bør se ut, faller utenfor denne fremstillingen. Det som er viktig er at det skjer en prinsipiell vurdering av forholdet til løfteforbudet slik at lovgiver kan ta stilling til et så viktig spørsmål på best mulig grunnlag.

⁶⁹ Se 5.1.

⁷⁰ Som vist i del 4.3.4 er forholdet til løfteforbudet i straffeprosessloven § 92 (2) ikke vurdert så langt i lovarbeidet.

6 Referanser

Litteratur:

Andenæs, Johs., *Norsk Straffeprosess Bind I*, Oslo 2000

Andenæs, Johs., *Alminnelig strafferett*, 5. utgave Oslo 2005 ved Magnus Matningsdal og Georg Fredrik Rieber-Mohn

Andenæs, Johs., *Statsforfatningen i Norge*, 10. utgave Oslo 2006 ved Arne Fliflet

Andersen, Petter, "RPL § 752. stk. 3., 2. pkt.", *Juristen* 1985 s. 167-178

Kjelby, Gert Johan, "Forhandlinger og avtaler mellom påtalemyndighet og siktede – straffeprosessuelle forlik?", *Kritisk-Juss*, nr. 4 1996, s. 227-256

Rundskriv:

RA-2007-3 Riksadvokatens rundskriv om tilståelsesrabatt

Dommer:

Rt-1995-530

Rt-2000-31

Rt-2005-1453

Rt-2007-616

Forarbeid:

Innstilling om rettergangsmåten i straffesaker, Straffeprosesslovkomiteen (1969)

Hurtigere behandling av straffesaker, Høringsnotat, Justis og politidepartementet september 2007

NOU 1981: 35 Politiets rolle samfunnet, delutredning I.

NOU 1984: 27 Ny påtaleinstruks

Ot.prp. nr. 81 (1999-2000) Om lov om endringer i straffeloven og straffeprosessloven

Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) Om lov om straff (straffeloven)

Innst. O. nr. 45 (2000-2001) Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i straffeloven og straffeprosessloven

Andre kilder:

Tilståelsesrabatt – En undersøkelse av domstolenes bruk av strafferabatt ved tilståelser.
Rapport avgitt av domstoladministrasjonen april 2004

Strafferabatt ved tilståelse, Riksadvokatens publikasjoner nr.2/2007

Statistisk Sentralbyrå, *Kriminalstatistikk tabell 36*, Straffereaksjoner (unntatt forenklede forelegg), etter kjønn, type rettsinstans og gjerningssted (fylke). 2006
(www.ssb.no/a_krim_tab/tab/tab-2007-09-19-36.html)

